

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

20.05.2016 nr 4 sn

Algus kell 10.30, lõpp kell 12.50

Juhatas: Tõnu Kollo

Protokollis: Kristiina Traumann

Võtsid osa: Ülo Kaasik, Urmet Lee, Ilmar Lepik, Kätlin Mandel, Andres Ojaver, Andres Oopkaup, Allan Puur, Margus Sarapuu, Hede Sinisaar, Marko Udras

Puudus: Taavi Kand, Hannes Pahapill

Kutsutud:

Statistikaameti üldosakonna jurist Ilvi Reitel

Statistikaameti statistika levi osakonna planeerimise peaspetsialist Reet Romanov

Statistikaameti ettevõtlus- ja põllumajandusstatistika osakonna juhataja asetäitja Merike Põldsaar

Statistikaameti meetodika ja analüüsi osakonna juhataja Kaja Sõstra

Statistikaameti majandus- ja keskkonnastatistika osakonna juhataja asetäitja Kaia Oras

Statistikaameti finantsjuht Viive Aasa

Statistikaameti peadirektori asetäitja Tuulikki Sillajõe

Eesti Panga statistikaosakonna juhataja Jaanus Kroon

Rahandusministeeriumi halduspoliitika osakonna peaspetsialist Peeter Viigimets

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Natalja Eigo

Päevakord:

1. Ülevaade riikliku statistika seaduse (RStS) muutmissetpanekutest
2. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekti kohta statistikanõukogu arvamuse arutelu Rahandusministeeriumile esitamiseks
3. Ülevaade Eesti liitumisest Rahvusvahelise Valuutafondi statistika levitamise eristandardiga *SDDS Plus*
4. Pulleritsu preemia komisjoni liikme nimetamine

Otsustati:

Kinnitada päevakord.

1. Ülevaade riikliku statistika seaduse (RStS) muutmissetpanekutest

Ilvi Reitel tegi ülevaate RStS muutmissetpanekutest (lisa 1).

Vajadus RStS muuta tuleneb peamiselt 2015. aastal Eesti riikliku statistika süsteemile antud eksperthinnangust, EL statistikamäärusesse 223/2009 määrusega 759/2015 tehtud täiendustest ning parema kooskõla saavutamiseks riigipankade tegevust reguleeriva EL määrusega 2533/1998. Lisaks on vaja lahendada sellised töökorralduslikud probleemid nagu dokumentide kättetoimetamine, riikliku sunni rakendamine andmekogudele jms.

Eespool mainitud eksperthindamine tõi seoses õigusruumiga välja kaks probleemi. Esiteks, saadab Eurostatile Eesti kohta statistikat Tervise Arengu Instituut (TAI), mis ei ole riikliku statistika tegija. Lahendusvõimalusi on vähemalt kaks: kas muuta TAI riikliku statistika tegijaks või integreerida tervisestatistika tegemine SAsse. Teiseks, ei ole statistilise konfidentsiaalsuse mõiste RStSs otsesõnu defineeritud, vaid on sisse toodud läbi viite EL statistikamäärusele. Seega ei ole selle mõiste sisu kõikidele huvigruppidele Eestis arusaadav.

Statistikamääruse 223/2009 täiendus seisnes peamiselt statistikaametite ja nende peadirektorite sõltumatuse nõude laiendamises. Neid täiendusi on SA koos RMga enne nende jõustumist analüüsinud. Siiski pole veel selge, millises ulatuses on vaja nendest tulenevalt RStSi muuta.

Eesti Panka puudutavad muutmissetpanekud on kõik kaardistatud, aga veel läbi arutamata.

Iga kord, kui RStS muudetakse, on tekkinud küsimus SA õigusliku aluse muutmisest – valitusasutusest avalik-õiguslikuks juriidiliseks isikuks.

SA koostab seaduse väljatöötamise kavatsuse (VTK) esialgse kavandi, menetlema hakkab seda RM tihedas koostöös SAga. Statistikanõukogul on vaja kujundada RStS muutmise ulatuse ja sisu kohta seisukoht ja esitada see koos VTKga rahandusministrile.

Arutelu:

Seaduste VTK vorm paneb rõhku mõjude hindamisele. Sellega tuleb algusest peale arvestada. Ettekandes loetletud muutmissetpanekud ei ole veel omavahel konsistentsed. VTKsse koondamisel vajavad need läbiarutamist ja seostamist. Praeguses etapis on oluline, et kõikide huvigruppide vajadused oleks esitatud ja ükski muutmissetpanek ei jääks kahe silma vahele.

Nõukogu liikmeteni on jõudnud kriitikat, et teadlastel on probleeme üksikandmete kasutamisega, sest peavad nende kasutamise eest maksma. Ka see temaatika tuleb arvesse võtta, sest ei ole mõtet koguda andmeid, kui neid ei saa kasutada.

Hetkel on üldine suund see, et SA peab oma teenuseid efektiivsemaks optimeerima (töötajate arvu ja majanduskulude vähendamine). Piiratud eelarve tingimustes tuleb rõhk panna põhitegevusele. Seepärast saab täiendavaid teenuseid osutada ainult täiendava raha eest.

Üksikandmete taaskasutamine, sh edastamine teiste riikide statistikategijatele, on Euroopa tasemel väga aktuaalne – EL-sisese kaubavahetuse statistika tegemiseks ja globaalsete ettevõtete registri jaoks. Küsimus on selles, mis tingimustel riigid, asutused ja ettevõtjad üksteist usaldavad.

Mitmed ettekandes mainitud teemad puudutavad ka teisi riigiasutusi, näiteks sunniraha määrade suurus, trahvinõuete täitmine ja dokumentide kättetoimetamine. Justiitsministeeriumiga on nendel teemadel kirj vahetus toimunud ning ministeerium on valmis need teemad arutusele võtma.

Otsustati:

1.1 Võtta ettekanne teadmiseks.

1.2 Võtta teema vastavalt vajadusele päevakorda ka edaspidistel koosolekutel.

2. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekti kohta statistikanõukogu arvamuse arutelu Rahandusministeeriumile esitamiseks

Reet Romanov tegi ülevaate 2017.–2021. a statistikatööde loetelu projektist (lisa 2).

Loetelu koostamisel on võetud arvesse EL õigusaktidest tulenevaid kohustusi, rahvusvahelistele organisatsioonidele andmete edastamise kohustust ning vajadust leida projekti Aruandlus 3.0 elluviimiseks ressursse.

Et vabastada projekti Aruandlus 3.0 elluviimiseks vajalikke tööjõuresse, on SA statistikatööde loetelu põhjalikult analüüsinud ja teeb ettepaneku vähendada siseriikliku tarbija jaoks tehtavat statistikat: lõpetada 16 statistikatööd, lõpetada siseriikliku tellimuse osa seitsmes statistikatöös ja vähendada siseriikliku tellimuse osa kaheksas statistikatöös. Nii saab SAs olemasolevat tööjõuresse suunata arendusele ehk investeerida tulevikku.

Kui palju tööjõuresse tegelikult vabastada õnnestub, ei ole selge, sest kõik need ettepanekud on veel ministeeriumidega (vastava statistikatöö puhul avaliku huvi peamiste esindajatega) läbi rääkimata.

Arutelu:

Siseriikliku tellimuse alusel tehtavate statistikatööde vähendamine võimaldab SA sees tööjõudu ümber paigutada. Selle asemel, et teha regulaarset statistikat, saavad samad inimesed panustada uute meetodikate väljatöötamisse ja juurutamisse vastavalt Aruandlus 3.0 projektiplaanile.

SA seisukohalt on Aruandlus 3.0 puhul kõige keerulisem vastava meetodika väljatöötamine. Statistika tegemine muutub senisega võrreldes oluliselt, suureneb erinevate andmetike ühendamise vajadus. .

Suure tõenäosusega ei saa SA 2017. aasta eelarvesse täiendavate tööde rahastamiseks lisarahastust. Ainult vahendeid ümber jagades on võimalik midagi muuta. Üks võimalus on taotleda raha struktuurifondidest (SF), kuid SFst ei rahastata püsivat tegevust, vaid pigem IT arendust.

Üks muudatusettepanek on näiteks lõpetada „Eesti statistika aastaraamatu“ avaldamine. Eesti ei oleks ainuke ega esimene riik, kus klassikalise aastaraamatu väljaandmisest on loobunud. Plaan on teha

seni aastaraamatus avaldatud tabelitest valik ja hakata neid avaldama SA veebilehel valmistabelitena, mis uuenevad automaatselt SA avalikust andmebaasist. Eialgu on vaja küll rohkem panustada tabelite tegemisele, kuid hiljem hakkavad need uueneva automaatselt. SA ei plaani loobuda aastaandmete kommunikatsioonist tarbijatele, s.t uue aastastatistika valmimisel tuleb teha rohkem blogilugusid, kirjutada pressiteateid, nii et info jõuaks siiski tarbijateni.

Aruandlus 3.0 raames on üks oluline ettepanek lisada ametiala kood maksuameti töötamise registrisse (TÖR), mis annaks omakorda võimaluse ka REGERELis see probleem lahendada ning hakata avaldama statistikat ametialade järgi. Teine probleem on seotud töökoha asukohaga, näiteks võiks vastav lisaväli olla TÖRis. Sellel teemal käivad läbirääkimised tarkvaraarendajatega.

Tõstatati küsimus, kas SA on teinud õigesti, liitudes projektiga Aruandlus 3.0 ilma püsikulude kasvu saamata. Arutati, kas tuleks Aruandlus 3.0 asemel rahastada muude siseriiklike statistikatööde vähendamise arvelt hoopis aegridade taastamist.

SA jäi seisukohale, et projekt Aruandlus 3.0 ei saa jääda teostamata. Selle projekti jaoks tuleb raha leida.

Kokkuvõttes on siseriikliku tellimuse vähendamine nõukogu arvates pigem halb mõte.

Otsustati:

2.1 Võtta ettekanne teadmiseks

2.2 Võtta teema taas päevakorda juuni 2016 koosolekul

3. Ülevaade Eesti liitumisest Rahvusvahelise Valuutafondi statistika levitamise eristandardiga *SDDS Plus*

Jaanus Kroon tegi ülevaate Eesti võimalikust liitumisest Rahvusvahelise Valuutafondi statistika levitamise eristandardiga (*Special Data Dissemination Standard Plus – IMF SDDS Plus*) <http://dsbb.imf.org/Pages/SDDS/Overview.aspx?sp=y>) (lisa 3).

IMF SDDS on Rahvusvahelise Valuutafondi algatus aastast 1996. Standard hõlmab 18 andmekategooriat, nähes ette nende avaldamise reeglid (nt etteteatatud avaldamisaega ei tohi muuta hiljem kui kolm kuud enne avaldamist) ja metaandmete esitamise reeglid. Eesti ühines *SDDS*ga 1998. a sügisel.

IMF on lisanud *SDDS*le 9 andmekategooriat ja kõikidele andmekategooriatele kehtivad nõuded ning nimetanud laiendatud andmekoosluse avaldamisreeglitiku standardiks *SDDS Plus*. Riigid peavad *SDDS Plus*iga liitumissoovist teada andma. Lisandunud üheksast andmekategooriast seitse jäävad EP ja kaks SA vastutusalasse.

SDDS Plus on suunatud peamiselt rahvusvahelisele kasutajale. Liitumise eelduseks on vaja vastata täielikult viiele kategooriale ning hiljemalt 2019. aastaks veel neljale kategooriale. Näiteks, kui Eesti liitub standardiga 2019. aastal, siis peavad olema kõik üheksa kategooriat täidetud. Praeguse plaani kohaselt liitub Eesti selle standardiga 31.12.2020. Ei ole täpselt teada, kui palju ressursi standardiga liitumine nõuab, kaardistamine on hetkel pooleli. Liitumise otsuse kinnitab Vabariigi Valitsus. Standardiga liitumine on pikk protseduur.

Eesti Panga juhatus otsustas veebruaris 2012, et kui Eesti otsustab standardiga *SDDS Plus* ühineda, on Eesti Pank valmis selle nõudeid täitma.

Statistikanõukogu eelmine koosseis on märtsis 2013 teema teadmiseks võtnud ja kaasnevat ressursivajadust kaardistada soovitanud. Nüüd oleks vaja ka selgem seisukoht võtta.

Arutelu:

Standardiga *SDDS Plus* liitumisel muutub andmete detailsus suuremaks, teatud asju tuleb riigi rahandusaruandluses muuta. Lisaks muutub täielikult info esitamise viis. Uuel veebilehel on andmed samuti tabelis, kuid tabelis on vaid viidatud masinloetavas *sdmx*-vormingus andmetele ning inimloetavale tabelile ehk otse andmeallikale. Andmed ei pea tulema otse SA andmebaasist, vaid EP andmete puhul võib olla ka viide EP veebilehele.

*SDDS Plus*iga hõlmatud andmete kasutamine pole vaid üldine sümboolne sõnum, vaid nende põhjal teeb *IMF* riskianalüüse. *IMF* kirjutab igal aastal globaalseid raporteid ning hindab riske, samu andmeid kasutab riskide hindamiseks ka Euroopa Keskpank. Et ühtegi teist andmete võrreldavat avaldamist dikteerivat standardit ei ole, siis Euroopa Keskpank soovib sellega liitumist.

Ettepanek standardi ratifitseerimiseks peab tulema koos rahastuse tagamise plaaniga, kusjuures tegemist ei ole ühekordse rahastuse, vaid püsikulude kasvuga.

Tehti ettepanek lisada standardiga liitumine riiklike statistika tööde loetelusse eraldi statistikatööna.

Statistikanõukogu ettepanek on liituda *SDDS Plus*iga koos baasrahastusega, muul juhul ei ole sellega liitumine võimalik .

Otsustati:

3.1 Soovitada liituda Rahvusvahelise Valuutafondi statistika levitamise eristandardiga *SDDS Plus* koos baasrahastuse suurendamisega.

4. Pulleritsu preemia komisjoni liikme nimetamine

Andres Oopkaup tegi ettepaneku, et nõukogu võiks oma esindaja komisjoni määrata rohkem kui üheks aastaks, kuid nõukogu pooldas liikme määramist üheks aastaks.

Andres Oopkaup tegi ettepaneku määrata statistikanõukogu esindajana komisjoni liikmeks Tõnu Kollo.

Otsustati:

3.1 Nimetada statistikanõukogu esindajaks Pulleritsu preemia komisjonis Tõnu Kollo.

LISAD:

1. Ülevaade riikliku statistika seaduse muutmisettepanekutest
2. Statistikaameti 2017.–2021. aasta statistikatööde loetelu projekt
3. Ülevaade Eesti liitumisest Rahvusvahelise Valuutafondi Andmelevi Täiendatud Eristandardiga

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Kollo
Koosoleku juhataja

Kristiina Traumann
Protokollija